Kolmapäev, 18. september 2019

I

(Resolutsioonid, soovitused ja arvamused)

RESOLUTSIOONID

EUROOPA PARLAMENT

P9_TA(2019)0016

Ühendkuningriigi väljaastumine EList

Euroopa Parlamendi 18. septembri 2019. aasta resolutsioon Ühendkuningriigi Euroopa Liidust väljaastumise hetkeseisu kohta (2019/2817(RSP))

(2021/C 171/01)

Euroopa Parlament,

— võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut (ELi leping) ja Euroopa Liidu toimimise lepingut (ELi toimimise leping),

— võttes arvesse 7. detsembril 2000 vastu võetud Euroopa Liidu põhiõiguste hartat, mis kuulutati välja 12. detsembril 2007 Strasbourgis ja jõustus koos Lissaboni lepinguga 2009. aasta detsembris,

— võttes arvesse teadet, mille Ühendkuningriigi peaminister vastavalt Euroopa Liidu lepingu artikli 50 lõikele 2 esitas 29. märtsil 2017 Euroopa Ülemkogule,

— võttes arvesse oma 5. aprilli 2017. aasta resolutsiooni läbirääkimiste kohta, mida alustatakse Ühendkuningriigiga tulenevalt Ühendkuningriigi teatest kavatsuse kohta Euroopa Liidust välja astuda [1], 3. oktoobri 2017. aasta resolutsiooni Ühendkuningriigiga peetavate läbirääkimiste seisu kohta [2], 13. detsembri 2017. aasta resolutsiooni Ühendkuningriigiga peetavate läbirääkimiste seisu kohta [3] ja 14. märtsi 2018. aasta resolutsiooni ELi ja Ühendkuningriigi tulevaste suhete raamistiku kohta [4],

— võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 29. aprilli 2017. aasta suuniseid (artikkel 50) pärast Ühendkuningriigilt ELi lepingu artikli 50 kohase teate saamist ning nõukogu 22. mai 2017. aasta otsuse lisa, millega sätestatakse juhised läbirääkimiste pidamiseks Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigiga sõlmitava lepingu üle, milles sätestatakse Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust väljaastumise kord,

— võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 15. detsembri 2017. aasta suuniseid (artikkel 50) ja lisa nõukogu 29. jaanuari 2018. aasta otsusele, millega täiendatakse nõukogu 22. mai 2017. aasta otsust, millega anti luba alustada Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigiga läbirääkimisi lepingu üle, milles sätestatakse Ühendkuningriigi Euroopa Liidust väljaastumise kord,

---

[1] ELT C 298, 23.8.2018, lk 24.
[2] ELT C 346, 27.9.2018, lk 2.
[3] ELT C 369, 11.10.2018, lk 32.
[4] ELT C 162, 10.5.2019, lk 40.

— võttes arvesse Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi valitsuse läbirääkijate 8. detsembri 2017. aasta ühisaruannet, milles käsitletakse Euroopa Liidu lepingu artikli 50 alusel Ühendkuningriigi Euroopa Liidust korrakohase väljaastumise üle peetavate läbirääkimiste esimese etapi edusamme,

— võttes arvesse Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingut, mille Euroopa Ülemkogu 25. novembril 2018. aastal heaks kiitis (edaspidi „väljaastumisleping“), ning sellel kuupäeval toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumise protokolli kantud avaldusi,

— võttes arvesse Euroopa Ülemkogu poolt 25. novembril 2018. aastal heaks kiidetud poliitilist deklaratsiooni, millega kehtestatakse Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi tulevaste suhete raamistik (edaspidi „poliitiline deklaratsioon“),

— võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 13. detsembri 2018. aasta järeldusi (artikkel 50),

— võttes arvesse 11. märtsi 2019. aasta ühisavaldust, mis täiendab poliitilist deklaratsiooni ja väljaastumislepinguga seotud instrumenti,

— võttes arvesse kokkuleppel Ühendkuningriigiga 22. märtsil 2019 vastu võetud Euroopa Ülemkogu otsust (EL) 2019/476, millega pikendatakse ELi lepingu artikli 50 lõike 3 kohast tähtaega ([1]),

— võttes arvesse kokkuleppel Ühendkuningriigiga 11. aprillil 2019 vastu võetud Euroopa Ülemkogu otsust (EL) 2019/584, millega pikendatakse ELi lepingu artikli 50 lõike 3 kohast tähtaega ([2]),

— võttes arvesse nõukogu 13. aprilli 2019. aasta otsust (EL) 2019/642 ([3]), millega muudetakse nõukogu 11. jaanuari 2019. aasta otsust (EL) 2019/274, millega anti luba Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse nimel väljaastumislepingu allkirjastamiseks, eeldusel et see sõlmitakse,

— võttes arvesse kodukorra artikli 132 lõiget 2,

A. arvestades, et Brexit on pretsedenditu ja kahetsusväärne sündmus, mille negatiivseid tagajärgi leevendaks see, kui Ühendkuningriik astuks Euroopa Liidust välja korrakohaselt;

B. arvestades, et Ühendkuningriik ja EL jäävad lähedasteks naabriteks ja neil on ka edaspidi palju ühiseid huve; arvestades, et selliste tihedate suhete raamistik on sätestatud poliitilises deklaratsioonis, mille kohaselt võib neid ühiseid huvisid kaitsta ja edendada, muu hulgas uute kaubandussuhete kaudu;

C. arvestades, et Euroopa Parlament esindab ELi kodanikke ja tegutseb kogu Ühendkuningriigi väljaastumisprotsessi jooksul kodanike huvide kaitseks;

D. arvestades, et praegu elab Ühendkuningriigis ligikaudu 3,2 miljonit ülejäänud 27 liikmesriigi (EL-27) kodanikku ning EL-27s umbes 1,2 miljonit Ühendkuningriigi (Briti) kodanikku; arvestades, et need kodanikud, kes asusid elama teise liikmesriiki, tuginesid õigustele, mis neil on ELi õiguse kohaselt, ning lähtusid teadmisest, et need õigused jäävad neile kogu eluks;

E. arvestades, et lisaks on Põhja-Iirimaal 1,8 miljonit kodanikku, kellel on suure reede kokkuleppe kohaselt õigus saada Iiri kodakondsus ja kellel on seega õigus ELi kodakondsusele ja ELi kodakondsusega seotud õigustele oma elukohas;

F. arvestades, et ELi ja Ühendkuningriigi kui väljaastuva liikmesriigi esmane kohustus on tagada kõikehõlmav ja vastastikune kord Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike ja ELis elavate Briti kodanike õiguste kaitsmiseks;

([1]) ELT L 80 I, 22.3.2019, lk 1.
([2]) ELT L 101, 11.4.2019, lk 1.
([3]) ELT L 110 I, 25.4.2019, lk 1.

Kolmapäev, 18. september 2019

G. arvestades, et Ühendkuningriigi valitsuse hiljutised avaldused, milles pooldatakse regulatsioonide lahknevust EList, seavad küsimuse alla selle, kui tihedad saavad olla ELi ja Ühendkuningriigi tulevased majandussuhted;

H. arvestades, et Ühendkuningriigi väljaastumine EList ei tohi mingil viisil ohustada Põhja-Iirimaa rahuprotsessi ega kahjustada Iirimaa saare majandust, mis võib aga juhtuda, kui Põhja-Iirimaa ja Iirimaa vahelist piiri karmistatakse, ning arvestades, et sellise olukorra ärahoidmiseks leppisid Ühendkuningriik ja EL kokku väljaastumislepingusse kaitsemeetme (*backstop*) lisamises;

I. arvestades, et suure reede kokkuleppes tunnistatakse, et „staatuse valik, mille kasuks enamik Põhja-Iirimaa elanikke vabalt otsustab, tunnistatakse seaduspäraseks“;

J. arvestades, et Ühendkuningriigi valitsus rõhutab, et kaitsemeede tuleb väljaastumislepingust välja jätta, kuid ei ole seni esitanud õiguslikult toimivaid lahendusi, mis võiksid seda asendada;

K. arvestades, et Ühendkuningriigi valitsus näib olevat seadnud lepinguta väljaastumise oma poliitiliseks prioriteediks ning arvestades, et mõned Ühendkuningriigi valitsuse liikmed on seisukohal, et lepinguta lahkumine on EList väljaastumise protsessi optimaalne tulemus;

L. arvestades, et Ühendkuningriigi peaminister on öelnud, et lepinguta Brexit oleks riigijuhtimise läbikukkumine;

M. arvestades, et vastavalt väljaastumislepinguga seotud instrumendile, milles 11. märtsil 2019. aastal Ühendkuningriigi nõudmisel kokku lepiti, eeldab koostöö alternatiivsete lahenduste valdkonnas väljaastumislepingu ratifitseerimist;

N. arvestades, et Ühendkuningriigi lepinguta lahkumine EList oleks majanduslikult väga kahjulik mõlemale poolele, kuigi ametlikud andmed ja Ühendkuningriigi valitsuse aruanded näitavad, et selline majanduslik kahju tabaks ebaproportsionaalselt suures osas Ühendkuningriiki, sealhulgas tema ülemereterritooriume;

O. arvestades, et ELi institutsioonide ja ELi 27 liikmesriigi ühtsus on endiselt väga oluline ja see säilitatakse;

Väljaastumisleping ja poliitiline deklaratsioon

1. leiab, et Ühendkuningriigi ja ELi ülekaalukas huvi on, et Ühendkuningriigi lahkumine EList toimuks korrakohaselt;

2. on jätkuvalt veendunud, et väljaastumisleping, mis võimaldab Ühendkuningriigil EList korrakohaselt lahkuda, on õiglane ja tasakaalustatud ning austab täielikult nii Ühendkuningriigi nn punaseid jooni kui ka ELi põhimõtteid;

3. märgib, et väljaastumislepingu väärtus seisneb selles, et see leping annab õiguskindluse kõigile isikutele, keda Ühendkuningriigi EList väljaastumine mõjutab, ning võimalikult suures ulatuses

— kaitseb Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike ning EL-27s elavate Briti kodanike õigusi ja elus tehtavaid valikuid;

— hõlmab kaitsemeedet Iirimaa ja Põhja-Iirimaa vahelise piiri jaoks, mis tulevaste lepingute kontekstis kokkulepitud lahenduste või samu garantiisid pakkuva toimiva alternatiivse korra puudumisel kaitseb suure reede kokkulepet ja Põhja-Iirimaa rahuprotsessi ning hoiab ära piiri karmistamise, toetades seeläbi Iirimaa põhja- ja lõunaosa koostööd ja kogu saart hõlmavat majandust ning tagades ELi siseturu terviklikkuse;

— näeb ette ühtse finantsarvelduse Ühendkuningriigiga, mis hõlmab kõiki täitmata kulukohustustest tulenevaid juriidilisi kohustusi ning sätestab bilansiväliste kirjete, tingimuslike kohustuste ja muude finantskulude katmise, mis tulenevad otseselt Ühendkuningriigi lahkumisest,

— hõlmab vastavalt Ühendkuningriigi taotlusele ning selleks, et tagada õiguskindlus ja järjepidevus ning ELi ja Ühendkuningriigi tulevaste suhete üle läbirääkimiste pidamise aeg, üleminekuperioodi kuni 31. detsembrini 2020, mida võib pikendada ühe korra kuni kahe aasta võrra,

— käsitleb muid väljaastumisega seotud küsimusi, mis võimaldavad Ühendkuningriigil EList korrakohaselt lahkuda;

— sisaldab haldussätteid, millega tagatakse väljaastumislepingu tõlgendamisel Euroopa Liidu Kohtu roll vastavalt vajadusele;

4. märgib, et Ühendkuningriigi põhimõttelised valikuvõimalused seoses Iirimaa ja Põhja-Iirimaa vahelise piiriga on samad ja jäävad samaks, olenemata sellest, milline on Ühendkuningriigi valitsus; tuletab meelde, et Ühendkuningriigi valitsus lükkas tagasi ELi esimese ettepaneku Põhja-Iirimaa kaitsemeetme kohta ning nõudis seejärel selle muutmist niisugusel kujul, nagu see on nüüd väljaastumislepingus kirjas; väljendab valmisolekut pöörduda tagasi ainult Põhja-Iirimaad hõlmava kaitsemeetme juurde, kuid rõhutab, et ei anna nõusolekut väljaastumislepingule, milles kaitsemeede puudub;

5. märgib, et kaitsemeedet toetab valdav enamus Põhja-Iirimaa Assambleel esindatud erakondi ning hiljutiste uuringute kohaselt suurem osa Põhja-Iirimaa kodanikest;

6. tuletab meelde, et kaitsemeede on mõeldud kasutamiseks äärmise ajutise abinõuna, ja tunnustab kõiki vahendeid, mis aitavad seda selgitada; peab eriti tunnustust väärivaks väljaastumislepingus endas sisalduvat nõuet, et tuleb teha tööd ja investeeringuid uurimaks, kuidas saaks tulevikus piiril kasutusele võtta alternatiivse, uutel tehnoloogiatel põhineva korra, et tagada range piirikontrolli vältimine Iirimaa saarel;

7. märgib, et selline alternatiivne kord on vastuvõetav üksnes juhul, kui see võimaldab vältida füüsilise taristu loomist piiril või sellega seotud kontrolle, eesmärgiga kaitsta kogu saare majandust, säilitada suure reede kokkulepe, kaasa arvatud saare põhja- ja lõunaosa koostööks vajalikud tingimused, ning tagada ELi siseturu terviklikkus;

8. on seisukohal, et Ühendkuningriik on kohustatud esitama kirjalikud ettepanekud sellise alternatiivse korra kohta, mis oleks täielikult toimiv, mis hõlmaks terviklikult kõiki ELi välispiiril tehtavaid kontrolle, oleks kooskõlas 8. detsembri 2017. aasta ühisaruande punktidega 43 ja 49 ning milles võetaks arvesse Ühendkuningriigi ja ELi võimalikke tulevasi regulatiivseid erinevusi; peab kahetsusväärseks, et vaatamata mõne parlamendiliikme väidetele, nagu oleks alternatiivne kord olemas, ei ole Ühendkuningriigi valitsus seni esitanud õiguslikult toimivaid ettepanekuid kaitsemeetme asendamiseks;

9. märgib, et poliitiline deklaratsioon, milles esitatakse ELi ja Ühendkuningriigi tulevaste suhete raamistik, on kooskõlas Euroopa Parlamendi 14. märtsi 2018. aasta resolutsiooniga ELi ja Ühendkuningriigi tulevaste suhete raamistiku kohta, milles kutsutakse üles sõlmima assotsieerimislepingut, samuti parlamendikomisjonide üksikasjalike seisukohtadega, ning kajastab Ühendkuningriigi tehtud valikuid, mis puudutavad tema ja ELi tulevaste suhete ulatust ja sügavust;

10. väljendab valmidust muuta poliitiline deklaratsioon rohkem ametlikuks ja juriidiliseks dokumendiks, milles oleks seatud eesmärk sõlmida ELi ja Ühendkuningriigi assotsieerimisleping, mis oleks oma olemuselt selline, et isegi alternatiivse korra puudumisel ei oleks kaitsemeedet vaja kasutusele võtta;

Lepinguta lahkumine

11. tuletab meelde, et kooskõlas ELi lepingu artikli 50 lõikega 3, milles nimetatakse väljaastumislepingu puudumist või tähtaja möödumist, lõpetatakse Ühendkuningriigi suhtes aluslepingute kohaldamine alates 1. novembrist 2019;

12. rõhutab, et kui Ühendkuningriik peaks EList välja astuma lepinguta, jääks vastutus selle eest täielikult Ühendkuningriigi valitsuse kanda; juhib lisaks tähelepanu lepinguta lahkumise mõjule Põhja-Iirimaa ja Iirimaa vahelisele piirile ning suure reede kokkuleppe toimimisele ja täitmisele;

Kolmapäev, 18. september 2019

13. märgib, et Ühendkuningriigi Parlamendi Alamkojas ja väljaspool seda on täheldatav tugev vastuseis otsusele saata Ühendkuningriigi parlament kuni 14. oktoobrini 2019 sundpuhkusele, mis muudab Ühendkuningriigi lepinguta lahkumise EList tõenäolisemaks;

14. tunnustab ELi institutsioonide ja 27 liikmesriigiga ELi valmisolekut ja situatsiooniplaneerimise meetmeid Ühendkuningriigi kokkuleppeta lahkumise puhuks; märgib, et need on ühepoolsed, vastavad ELi huvidele ja on olemuselt ajutised; rõhutab peale selle, et neil ei ole samasugust mõju kui kokkuleppel, mis lubaks liidust korrakohaselt lahkuda või kopeerida ELi liikmesusest tulenevaid hüvesid või täita väljaastumislepingus ette nähtud üleminekuaja tingimusi; tunnustab komisjoni viimaseid, 4. septembril 2019. aastal esitatud ettepanekuid, ja kohustub nendega võimalikult kiiresti tegelema, eelkõige mis puudutab rahalise abi andmist väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele, et tagada haldusmenetlustest tuleneva koormuse hoidmine minimaalsel tasemel;

15. märgib, et väljaastumislepingu puudumise korral ei saa olla ka üleminekuperioodi ega ole võimalik rakendada „minileppeid“, et leevendada häireid, mis tekivad Ühendkuningriigi korrakohase kokkuleppeta lahkumisel EList;

16. rõhutab, et kui Ühendkuningriik lahkub liidust kokkuleppeta, saab uusi läbirääkimisi ELi ja Ühendkuningriigi vahel pidada ainult tingimusel, et Ühendkuningriik täidab täiel määral oma kohustusi seoses kodanike õiguste, finantsarvelduse ja suure reede kokkuleppega;

17. märgib, et lepinguta lahkumise korral jäävad Ühendkuningriigile ikkagi finants- ja muud kohustused; kinnitab, et kui Ühendkuningriik oma kohustusi ei täida, keeldub Euroopa Parlament sellisel juhul andmast nõusolekut ELi ja Ühendkuningriigi vahel mis tahes kokkuleppe või kokkulepete sõlmimiseks;

18. tuletab meelde, et kui need kohustused täidetakse, on ELi ja Ühendkuningriigi tulevaste suhete läbirääkimistel nõutavad tugevad kaitsemeetmed ja võrdsed tingimused, et kaitsta ELi siseturgu ja vältida ELi ettevõtjatele võimaliku ebaõiglase ja ebasoodsa konkurentsiolukorra tekkimist; kordab sellega seoses oma 14. märtsi 2018. aasta resolutsioonis esitatud tingimusi, eelkõige mis puudutab kõrgel tasemel keskkonna-, tööhõive- ja tarbijakaitse tagamist; märgib, et Euroopa Parlament ei ratifitseeri vabakaubanduslepingut, milles sellist kaitsetaset ei sätestata;

19. tuletab meelde, et Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike ja liidu 27 liikmesriigis elavate Ühendkuningriigi kodanike õiguste ja eluvalikute, sealhulgas tööhõivestaatuse ja sotsiaalsete õiguste kaitse on jätkuvalt esmane prioriteet ning tuleks teha kõik selleks, et Ühendkuningriigi EList väljaastumine ei kahjustaks neid inimesi;

20. väljendab muret Ühendkuningriigi püsielanikuks registreerimise programmi rakendamise ja nende taotlejate suure hulga pärast, kellele on määratud vaid esialgne püsielaniku staatus ja kelle osakaal on Ühendkuningriigi viimaste ametlike andmete kohaselt kuni 42 %; tuletab meelde, et seda on võimalik vältida, kui Ühendkuningriik otsustab kasutada haldusmenetlust, mis on olemuselt deklaratiivne ja paneb deklaratsiooni vaidlustamise korral tõendamiskohustuse Ühendkuningriigi ametiasutustele; nõuab seetõttu, et Ühendkuningriik kaaluks oma toimimisviisi muutmist;

21. kutsub Ühendkuningriiki ja ELi 27 liikmesriiki üles võtma meetmeid, mis tagaksid õiguskindluse Ühendkuningriigis elavatele ELi kodanikele ja ELis elavatele Briti kodanikele; tuletab meelde oma seisukohta, et EL-27 peaks järjekindlalt ja vastutulelikult kaitsma neis liikmesriikides elavate Briti kodanike õigusi;

22. on sügavalt mures Ühendkuningriigi siseministeeriumi hiljutiste vastuoluliste teadaannete pärast, mis puudutavad inimeste vaba liikumist pärast 31. oktoobrit 2019 ja mis on tekitanud Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike jaoks väga kahjuliku ebakindluse, kuna on oht, et need teadaanded võivad suurendada vaenulikku hoiakut nende inimeste suhtes ja takistada neil oma õigusi kasutamast;

23. tuletab meelde, et paljud Ühendkuningriigi kodanikud on väljendanud tugevat vastuseisu sellele, et nad kaotavad õigused, mis neil praegu ELi toimimise lepingu artikli 20 kohaselt on; soovitab 27 liikmesriigiga ELil uurida, kuidas seda olukorda ELi esmase õiguse raames leevendada, järgides samal ajal täiel määral vastastikkuse, võrdsuse, sümmeetria ja mittediskrimineerimise põhimõtteid;

Euroopa Liidu lepingu artiklis 50 sätestatud perioodi pikendamine

24. märgib, et 9. septembril 2019 võttis Ühendkuningriigi parlament vastu seaduse, mis kohustab Ühendkuningriigi valitsust taotlema ajapikendust, kui 19. oktoobriks 2019 ei jõuta ELiga kokkuleppele;

25. märgib, et toetab artiklis 50 sätestatud perioodi pikendamist, kui selleks on põhjused ja sellel on kindel eesmärk (näiteks vältida kokkuleppeta väljaastumist, korraldada üldvalimised või rahvahääletus, tühistada artikli 50 kohane menetlus või väljaastumisleping heaks kiita) ning see ei kahjusta ELi institutsioonide tööd ja toimimist;

26. tuletab meelde, et Euroopa Parlament ei korralda hääletust nõusoleku andmiseks enne, kui Ühendkuningriigi parlament on kokkuleppe ELiga heaks kiitnud;

27. võtab teadmiseks Ühendkuningriigi valitsuse otsuse praeguses olukorras mitte nimetada volinikukandidaati Euroopa Komisjoni uude koosseisu ja mitte saata Ühendkuningriigi esindajaid alates 1. septembrist 2019 teatavatele ELi koosolekutele; toonitab, et see ei mõjuta ELi institutsioonide tõrgeteta toimimist, ja kinnitab omalt poolt veel kord, et Ühendkuningriigist valitud Euroopa Parlamendi liikmed jäävad kuni Ühendkuningriigi liidust väljaastumiseni Euroopa Parlamendi liikmeteks, kellel on kõik sellekohased õigused ja kohustused; tuletab meelde, et senikaua, kui Ühendkuningriik on ELi liikmesriik, jäävad talle liikmesriigi õigused ja aluslepingutest tulenevad kohustused, sealhulgas kohustus järgida lojaalse koostöö põhimõtet;

o

o o

28. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon Euroopa Ülemkogule, Euroopa Liidu Nõukogule, Euroopa Komisjonile, liikmesriikide parlamentidele ja Ühendkuningriigi valitsusele.